

64-42-106/2
01.11.18

Відгук

офіційного опонента, канд. архіт., професора

Прибєги Леоніда Володимировича

на дисертаційну роботу

Климко Зоряни Василівни

«Архітектура сценографії Є. Лисика»,

представлену на здобуття наукового

ступеня кандидата архітектури

за спеціальністю 18.00.01 – теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури

Науковий керівник – доктор архітектури, професор

Проскуряков Віктор Іванович

На перший погляд, на тлі традиційної тематики архітектурної науки, праця Зоряни Климко сприймається дещо незвично, не вписується в контекст традиційних розвідок і досліджень. Але, заглиблюючись у сутність архітектурної творчості усвідомлюємо, що основне призначення архітектора – це творення архітектурної форми споруди відповідно до функції та організація простору життєдіяльності людини в реальному вимірі часу. На відміну від архітектора, сценограф покликаний сконструювати й організувати простір місця діяння й відобразити час сцені. Це означає, що в реальному житті і на сцені відповідно архітектор і сценограф конструюють, формують тривимірний простір, організують середовище за ідентичними правилами, використовують аналогічні засоби і прийоми композиційної виразності й гармонії. Отже, знання, напрацьовані архітектурною наукою, застосовуються і в сценографії, про що свідчать численні напрацювання багатьох відомих сценографів, і, зокрема, творчий доробок театрального художника Є. Лисика.

З іншого боку, сучасні стилістичні тенденції в архітектурній творчості, формування інтерактивного середовища в центрах історичних міст, споріднюють діяльність архітектора з творчістю сценографа. Отже, сценограф має бути обізнаним в архітектурі, історії архітектурних стилів, але й архітектор у нинішніх умовах зобов'язаний володіти мистецтвом сценографії, щоб творити для нашого сучасника комфортне й змістовне середовище життєдіяльності.

Сказаним вище й визначається актуальність дослідження Зоряни Василівни Климко, присвяченого сценографічному доробкові маєстро Є. Лисика.

Структурна побудова дисертаційного дослідження логічна. У вступній частині дисертаційної роботи автор обґрунтовує актуальність наукової праці, визначає мету і завдання, об'єкт і предмет дослідження, зазначає наукове та практичне значення отриманих

результатів, їхню апробацію. Хоча, тут відразу ж варто зауважити, що зазначеними завданнями не охоплюється весь спектр авторського дослідження.

В першому розділі дисертаційної праці автором визначена сутність сценографії як синтезу архітектури, монументального й образотворчого мистецтва, дизайну і літератури, музичного мистецтва; простежено історичний процес формування засад мистецтва сценографії.

Другий розділ присвячений аналізу джерельної бази творчого спадку сценографа Є. Лисика та висвітленню методики дослідження. Загалом автором опрацьовано близько 130 публікацій та численні творчі роботи майстра сцени.

У третьому розділі розглядається творчість Є. Лисика в контексті української й світової сценографії. За результатами дослідження творчого доробку маестро визначені основні засади побудови сценографічних творів майстром, зокрема:

- гармонізація простору сцени на основі пропорцій і золотого перетину;
- застосування оптичних ілюзій, законів перспективи в просторовій організації сцени;
- звернення до архітектурної пластики різних стилістичних періодів розвитку зодчества.

В четвертому розділі – «Сценографія як складова театральної архітектури» – дисертантка доводить, що сценографія Є. М. Лисика є продовженням, розвитком архітектури сцени, глядацької зали, будівлі театру й історико-архітектурного середовища міста загалом. Це досить важливий висновок, ключ до розуміння сценографічної творчості майстра.

У п'ятому розділі увага дослідниці фокусується на визначенні засобів, застосовуваних Є. Лисиком в організації сценічного простору. Базуючись на чіткому розумінні маестро тривимірності сценографії і архітектури, авторка доводить, що для конструювання простору сцени він використовував закономірності архітектурної композиції, зокрема закони тектоніки і масштабності форм, звертався до таких архітектурно-мистецьких засобів виразності, як пропорції, симетрія й асиметрія, контраст, ритміка, динаміка, колір і фактура матеріалу тощо.

Отже, в дисертації Зоряни Климко вперше порушене питання застосування архітектурних знань у сценографії, і, зокрема сценографічної творчості відомого митця Є. Лисика. Водночас, з дослідження випливає, що сценографічне мистецтво взаємопов'язане з архітектурою будівлі театру й має віддзеркалювати її об'ємно-просторовий устрій та пластичне трактування форми й навпаки. Йдеться про зв'язок сценографії з архітектурно-типологічними й стилістичними особливостями театральної споруди. Але й зведення нових театральних видовищних споруд, їхнє архітектурне вирішення має розраховуватися на

перспективу розвитку сценографії. Цим і визначається актуальність дослідження й вагомий внесок авторки праці в архітектурну науку.

Вагомим науковим доробком авторки дисертації є також систематизовані історіографія та іконографія творчості Є. Лисика й створена на цій основі періодизація життєдіяльності майстра. Але домінантою дослідження є виявлені авторкою особливості застосування знань архітектурної науки в сценографічній творчості Є. Лисика, в конструюванні ним сценічного простору, що яскраво відображено у візуальному графоаналітичному матеріалі дисертаційного дослідження.

Відзначаючи актуальність дослідження, високий науковий рівень дисертаційної праці, її теоретичну й практичну значущість, маємо висловити й окремі зауваження.

1. Передусім, зазначені у вступній частині дисертаційної праці завдання (їх всього чотири) не охоплюють увесь спектр насправді виконаних автором наукових досліджень й, відповідно, не узгоджуються зі структурною побудовою дисертації.
2. Переважно емоційний підхід до творчого доробку митця й пієтет до його особистості інколи заважають авторці дисертаційного дослідження аналітично оцінювати творчі здобутки майстра й відповідним чином формулювати їх словесно в текстовій частині дисертації. Щоправда, цей недолік повністю компенсується, як уже зазначалося, візуальними матеріалами – графоаналітичними таблицями, в яких досить чітко простежуються засади конструювання сценічного простору маестро.
3. Наступне зауваження стосується висновків за розділами та загальних; вони досить розлогі в текстуальному вимірі, що, відповідно, ускладнює сприйняття їх змістовної сутності.

Зазначені зауваження не применшують загалом високого наукового рівня дисертаційного дослідження Климко Зоряни Василівни. Зазначені в дисертаційній праці мета та завдання виконані, загальні висновки впливають з послідовно викладеного матеріалу дослідження й аргументовані.

Структура дисертації охоплює всі аспекти кваліфікаційної роботи – вона складається з основного тексту дослідження, обсягом 158 сторінок, містить вступ, термінологічний словник, п'ять розділів, висновки, 75 таблиць ілюстративного матеріалу, список використаних джерел (113 позицій), а також додатки на 41-й сторінці.

Загальний зміст дисертаційного дослідження Зоряни Василівни Климко цілком співвідноситься зі змістом автореферату. Основні положення дисертації опубліковано в 12-ти працях, з яких 7 статей – у наукових фахових виданнях України, 1 стаття – у науковому

виданні іншої держави. Климко З. В. є співавтором 2-х колективних монографій, з яких одна видана за кордоном.

Результати дослідження апробовано на численних міжнародних та всеукраїнських конференціях, на семінарах, а також знайшли практичне впровадження в навчальному процесі Інституту архітектури Національного університету «Львівська політехніка», підготовці конкурсних програм театральньо-видовищних закладів, що розроблялися Львівською організацією Національної спілки архітекторів України.

Дисертаційна робота Климко Зоряни Василівни базується на зібраному авторкою іконографічному матеріалі (близько 300 одиниць) сценографічної спадщини Є. Лисика, має комплексний характер й спрямована на висвітлення феномену архітектурно-сценографічного спадку та визначення засад творчого методу Є. Лисика, використання ним засобів архітектурної композиції у конструюванні сценічного простору і середовища театрального дійства. Загалом, отримані результати є обґрунтованими й важливими для архітектурної науки й мистецтва сценографії, розвивають теоретичне й практичне підґрунтя синтезу мистецтв.

Отже, дисертація Климко Зоряни Василівни «Архітектура сценографії Є. Лисика», представлена до захисту у спеціалізованій вченій раді Д 35.052.11 при Національному університеті «Львівська політехніка» відповідає вимогам МОН України та Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, а її авторка, Климко Зоряна Василівна, заслуговує присвоєння наукового ступеня кандидата архітектури за спеціальністю 18.00.01 «Теорія архітектури. реставрація пам'яток архітектури».

Кандидат архітектури, професор,
завідувач кафедри теорії історії архітектури і синтезу мистецтв
Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури
Л. В. Прибега

Тетяна Прибега Л. В. засвідчую:

вченій секретар НАОМА,

кандидат філологічних наук, доцент

Т. А. Касьяненко